

Tractatus Undecimus

Lixiuim.

foliorz ebuli bibit^r. Undē at sanguinē cōgelatum dissoluit lixiū hmoī qñ ex eo bibitur . 3 . j . s . cum pauco oleo. **N**e . extrematum fucus domestice vel filuestris r y prius cōburat r tollatur cinis r ifundat in aq aligbus horis postea colet r in colatura ponat alius cinis r fiat vt prius r hoc pluries fiat r in fine administret . **N**on autē lixiū est propin quū lixiū factuz ex cinere qrcus qñ similiter fit.

Coaguluz le
poris.

Coaguluz at leporis est beazaar in coagulatione lactis i stomacho: r similr oē coagulū:z leporinum fortius : r hoc placuit Gal. Et hoc idem cōserit ad

Coagulū gut
catuli.

sang. cōgelatiū . **C**Et dixit Rab. q̄ coagulum parui catuli cuz vino bibitum dissoluit coagulata solutiōne leui r aleuiat ipsa hora qua potar. Lac insup

Cinis ysop
bumi.

r sanguinē coagulatiū i stomacho dissoluit cinis ysopi humide i potu sumptus. Est autē ysopus humida humiditas quedā q̄ a pilis r lana q̄ est circa pudibunda arietū assumit. Et miruz est de lacte fucus optime liqfacit sanguinē r lac r coagulata r que ex eisliquesfacta sunt coagulat r hoc testatur Avic.

Lac siccus,

Cnos autē expti sumus r i rege rasie fecim^r acerū. nā illd datū paz bibere aut cū modica aqua valde statim vomere facit lac coagulatz in stomacho.

CAdditio.

CQuidā passus est fluxuz san . na . ex quo ad eius stomachū fluxit san . multitudo r coagulatus i stomacho accidit ven . inflatio quare dedi mel cū succo apij r euomuit san . coagulatum r liber factus est.

TRACTATUS. II. PRIMI SERMONIS. De dispositionibus epatis r continent capitula quinqz.

Capitulū primū . De epaticis r epatis debilitate.

Epar creavit de^r tāqz anchoraz in corpe: alligate . n . omnes vene ad ipsuz sine pōderositate trahunt r sic aperte p manet ad transitū nutrimenti p eos ipm at est ex

fluxuz sang.
nasus

nutritiis mēbris cōib⁹ vt minera nālis virtutis qđ enim in stomacho est digestuz statiz vadens ad epar ibi statim perfectam secundam digestionez reipit ⁊ mutationem in quattuor hūores qđ de ipso merito post tractatū de stō ē dicēduz. **C**dicemus igit̄ nūc de hūtib⁹ epar debile quos vocamus epaticos. **E**t epaticis qđē maxie p̄dest succus gētia ne qñ cū aq̄ bibit. **A**d idē at ē maximū presidiuz camomilla cuz aq̄ calida ēt si febres existant. **A**d oēs epatis iniurias mala maciana maxime p̄nt subuenire: sicut ad oēs et⁹ egreditudines confert multuz epar lupi ⁊ lignū albū multū p̄fert ei i oieius dispōne. **A**d epaticos aut̄ est singulare remedium vi nū d̄ pastinaca ⁊ ei⁹ vsus cui⁹ doctrina posita est su pra ca. 2. trac. de dispoñē stōchi. Gal. at dixit i libro suo d̄ nutriment⁹ q̄ vsus pistachioꝝ ep̄ bōificat.

Capitn. 2. De opillatiōibus epatis.

Strictura viarū que in epate maxima cā est vt frequēter opillones cadant in ipso quoꝝ curaz nunc dicemus. **E**t ad opillones epatis centaurea minor ē ex nobilioribus medicinis ⁊ nō solū i opillonib⁹ sed in hicteritia. **E**t dixit Gal. i. 7. q̄ cētaurea mi. ē optimū farmacū ép̄lata. **A**d idem at valde p̄fert tarasacō ⁊ est endiuia silvestris siue sit interius comesta siue exteri⁹ emplata seu applicata. **D**e cubebis at scriptū ē q̄ fortiter opillationes apīunt. **E**t in aptiōe eaꝝ rubea tintoꝝ p̄prietatē b3. **C**apiunt at vias cibi ficus sicce qñ māc stō ieu no cōdēduz cū nucibus q̄ meli⁹ est aut cū amigdalis ⁊ i hoc casu sunt mirabilis iuuamēti. **E**t Gal. dixit in 2. tra. d̄ nutrimentis. q̄ idez opaf si cū pipe aut calamēto sumat. **E**t nos qđē cū pipe dam⁹: nā cū predecā vtilitate quā faciūt: abstergut stōm ⁊ ipz cōfūt. ⁊ h̄ p stō n̄o laudo. **C**aduertēdū tñ q̄ oiaq di cun̄ d̄ hicteritia i h̄ cā u p̄ueniūt ⁊ ecōtra: s̄ h̄ ma

G 4

Succ⁹ gētida

Lamomilla.

Valuama,

clana.

Epar lupi.

Lignū albū.

Sinuzde pa-
stipaca.

Pistachia.

Cētaurea mi-
nori.

Tarasacon.

Cubeba

Rubea unio-
rum.

Ficus sicce.

et Romane

Tractatus Undecimus

Semen cus-
cute.

Tyriaca

Expiū p̄fū

Pat radicis
Calidomix
Tyro bolus
ad gasteria

Succus p̄tis,
pbilon.
Quid ciatus
Elacterium.
Semen ros-
matini.
Folia raffani
Descriptio
lectio d' amil
gdalis.

Iecur eritij.
Lamepitheos.

Comedreos:

gis appropterate hic illa & ibi q̄re alternatiꝝ p̄ mu-
taꝝ licebit auxilia. **C**Expti qdē sum⁹ q̄ semē cuscus
te est ex meliorib⁹ medicis & fortiorib⁹ reb⁹ i apien-
do venas puas & magnas p̄cipue qn̄ cū bono zinc.
admisstrat. **C**Ultimur at i hoc casu tyriaca nra scri-
pta sup̄ ea. d̄ soda dādo eā cū d̄coctōe absintib⁹ & ma-
xie circa finē egritudis. **C**Ex ext̄ p̄nis ē vt tol-
lat farina lenticule excorticate vslq ad coclear vnū &
cū ag feni. 3. ij. & vrne isantis nō poluti. 3. j. misceat
& quolz mane bibat. Et n. potēs nō solū i hoc cau-
sē aptione opillonū splenis & omniū nutritiuoz. **C**Capituluz. 3. De hicteritia & inflatione epatis.

Nicteritia est sedus color totius q̄ vt plurimū
sequitur opillationē epatis q̄cūq̄ sit illa & tūc
est hicteritia citrina qn̄q̄ vero opillationē splenis:
& tūc sit nigra. Gratia igif breuitatis de vtraqz dice-
mus. Et q̄ quecūq̄ opillationi p̄serūt i hoc casu id
& pdicta de cura opillationis possunt adduci pro-
prie hicteritie q̄ nunc scribemus. **C**Et ex eis q̄ illā
tollunt est succus pentaphilon. et n. maximū prefi-
diū qn̄ ex eo tollunt tres ciati. Et aut̄ ciatus. 3. j. s.
CElectuarū at cū lacte naribus immissuꝝ est presi-
diū singulare. **C**Semē quoqz rosmarini cū pipere
& vino datū est singulare remediū. Lōfert aut̄ i hoc
casu decoctio folioꝝ raffani. **C**Lōfertio de amig-
dalas i hoc casu est vehemens medicamē q̄ est. Rx.
amigdalaz amaraꝝ. 3. ij. gētiāe. 3. iiij. anisi. 3. ij. absin-
thi pontici. 3. j. simul terant & cribbellent: & ex hoc
puluere dat coclear vnū cū aq. His at q̄ tumet ama-
ritudinē def cū mulsa. i. aq. mellis. **C**Arifice etiā
facit ad hicteritiā iecur eritij siccum qn̄ ppinaſ in
potu. **C**Scriptū est q̄ camepitheos cōfert sup̄ oia
medicamina & maxime recēs: & hoc qn̄ flores eius
bibunt septē diebus cū vino & ē eius decoctio bi-
ta septē diebus sanat illā. **C**Ideꝝ at facit came-

dreos. **C**ad hicteritiaz quoq[ue] decoctio stipticum
affodillorum est maxima medicina cum in potu su-
mitur. **C**ligrā autem hicteritiā sanat litiūz bi-
bitum deforis spleni illinitū. **D**e ramis arboris eius
est scriptum q[uod] conserūt vltime in hicteritia omni.

Cqua at decoctiōis cuscute bibita est mirabilis.

Clandē aut curat vene rubee tintor[um] sumpte et
maxie cū aniso i vino al. hoc aut h[ab]m quosdaz est ru-
bea tintor[um]. quidā aut dicunt q[uod] sunt radices grane.

Clōfert at ad vtrēq[ue] hicteritiā valde decoctio ca-
lameti bibita et balneū etiā decoctiōis eius. **C**ad
idem autē bibatur tres aut̄. solū buchor marien et
est panis porcinus cū vino aut mellicrato pmixto
aqua et sanat. sed patiens pannis cooperiaſ et sudet
multuz et sudabit sudore colerico. **C**Dicit at Gal.
7. d simplice medicina. oꝝ aut puto bibitā esse aquā
eius usq[ue] ad 3. iiij. et reliqua que dicta sunt subdit: t
dixit Adesue. 3. iiiij. eius bulliant dissolute cū zuchba
ro usq[ue] ad tertiam partē et bibant mane et fiat sicut di-
ctu[m] est et est medicina experta quā nos etiam expti
sumus datur etiā cum mellicrato. **C**Bibant autē
lubrici terrestres cū vio et hicteritiā sanat. **C**Ra-
sis dixit q[uod] si bibatur ex felle leonis dawich nouem
curat hicteritiā prima vice. **C**Et dixit ster[us] ouis
bibitū ad pōdus. 3. ij. cū oximelle curat hicteritiaz.

CEt experti sumus q[uod] si detur in potu ex ster core
ouis cū oximelle et aqua decoctionis spargi aut ea/
mepitheos q[uod] cōfert valde. **C**Hoc que q[uod] vtrinur
Gal. secreto. **N**e uisorbi: epi thym: aloes: sulfuris:
semis apij: oiu[um] aſi. p[ro]tē vñā terat et denf ex eis. 3. ij.
cū aq[ue] casei. est. n. vltimū in auferēdo hicteritiā totū
corporis q[uod] nō est a cā calida. **C**Et sil[er] vtrinur se/
creto ipſi scripto cap. de morpheas et albaras. **C**Lū
at epar iflāmari icipit tūc ex plandatis ē aq[ue] granox
acetosoz p[ro]prie q[uod] cā iflationis ē vñū b[ea]z. n. p[ro]prietate

Affodilliſ.

Cad nigra
hiceritam.

Litum

Cuscute.

Vene ru. tin.

Calamentū.

Pan's porc.

Lubrici ter-
reni.

Felconis.

Sicre ouis.

Secretū ſo.

semis apij: oiu[um] aſi.

p[ro]tē vñā terat et denf ex eis. 3. ij.

cū aq[ue] casei. est. n.

vltimū in auferēdo hicteritiā totū

corporis q[uod] nō est a cā calida.

Et sil[er] vtrinur se/
creto ipſi scripto cap. de morpheas et albaras.

Lū

at epar iflāmari icipit tūc ex plandatis ē aq[ue] granox

acetosoz p[ro]prie q[uod] cā iflationis ē vñū b[ea]z. n. p[ro]prietate

Ad eparis in
flamnem.

Qua grana
zop acetosoz.

Hydropis. H. Sunt p̄sy deputati et m̄ hincare b̄ melle
Tractatus Undecimus.

Endiua.

Si capi p̄t et

**Det manū grīne
mīzabī et**

tez i hoc. **C**ad caliditatē quoq; eius endiuia est et meliorib⁹ medicinis: z filr ei⁹ epithima qđ fit ex aq; eius cū cerusa z aceto. dicit.n. Auicē. q̄ est mirabile epithima ifrigidādo illud cuius ifrigidatio q̄ritur.

C Capitulum. 4. De hydropisi.

Radix ebull.

Larnes eri

Umblic⁹ ve.

Lauda equa.

Obatorana.

**San coturni
cis.**

Uina, capre,

**Stercus cap
et bouis.**

**Uina ouis
tubea et nigra**

**San. porci.
et hi reclinis.**

**Uinum oppo
ponacts.**

Tarasacō.

Un guētum.

Hydrops prelaudata remedia ponuntur et lz eius tres sint species: attamen quecunq; laudata in vno ponemus capitulo. **C**Et dixerunt qui dam antiqui q̄ radix ebuli. in vno cocta et bibita eximium est remedium. **C**Larnes quoq; eritij trite et cum oximelle bibite est singulare remedium.

CSuccus quoq; foliorum et radicum umblici venoris est singulare p̄sidium et maximū. **C**Polidū at dixerunt esse p̄sidium maximū. **C**Lauda at egrna bibita et ep̄lata multū cōfert. Decoctione quoq; maiorane maxime cū passio est i p̄n. pdest multū. **C**Et dixit kirandus q̄ si de sanguine coturnicie bibat duo cleararia hydropicos pfecte sanat. **C**Uria quoq; capraz et pprie montanaz cū spica bibica oī mane aut cū pipere aut cinamomo usq; ad cōtitatē. 3. i. 5. curat hydropē expellēs humiditatē eoz p fluxū ven. et renes q̄ exptus sum et pauperculos multos sanauit: sed in plurib⁹ ipsaz dabā cū spica. **C**Et d̄ sterco re ipsius capre idē assēris filr ppinato q̄ si vētres cū eodē stercore emplēnt aut stercore bouino in sole attenuat ven. et aquaz resoluit et cōfert iuuamēto magno. Et Ras. auctoritate Gal. addit huic emplo acetū. Et iteruz dixit Ras. q̄ vrina ouis rubee aut nigra posita al' potata multū cōfert hydropisi car nose. **C**Et idē dixit de stercore ei⁹ cū melle bibito.

CVicū quoq; q̄ sanguis porcin⁹ aut hyrcin⁹ cū melle mixt⁹ et sumpt⁹ curat hydropisim. **C**Ulinū d̄ opponaco qđ scriptū est infra cap. de opillonib⁹ splenis cōfert. **C**Tarasacō. i. endiuia siluestris multum cōfert. **C**Si supponat quoq; ynguētuz factū

Cupatorum remonet ob spate op̄itos et magnū iuuamēto affert hydropis derocū n̄ lata
1. kārigund tēant

ex obstrachis et maxie siluestrib[us] tritis cu[m] co[n]chilijs suis et dimittat donec attenuet et cadat per se iuuat multū. **C**u[m] debra aut eoz frigore vexata betonica trita et ipsofa mire sanat. **C** Ponem[us] nunc laudata p[ro] ipsos i[de]n[ti]tate aque ipsoz: demū circa ydropez nra ponem[us] expta. **C** Dixerūt aut q[ui] i[de]n[ti]tate aque hydropicoz radix hyreos p[ro]prietate habz. **C** Kemeisir at et d[icit] q[ui] est sp[eci]s oppponacis no[n] h[ab]et par in soluēdo. **C** Murgatio at facta cu[m] cucumere asinino mirabilis cōfert ducēdo aquā sine nocimēto q[uod] daf in potu de radice eius au[tem] j. s. aut quādo decoquit media libra eius cu[m] duob[us] kist vini et daf i[de]n[ti]tate ex illo omni die a trib[us] anulasat vsq[ue] ad gnqz. Idem aut facit si bibat cu[m] aqua mellis cōfert veherēter sine lesione stochi. **C** Aut at. dixit ex his q[ui] faciunt solutionem que ei sit bona est ut succo eius dupluz salis admisceat deinde fiant pillule sicut oribus et bibant in aqua. **C** Et vnguetū et ifrascriptū arthanite cap. de puocatiōe fluxus vē. ē. vtile i[de]n[ti]t casu inūctum ut infra ibidem diceat. **C** Ex nostris autē exptis in eductiōe aque hydropicoz sunt huiusmodi pillule mirabiles et p[re]ciose. **M**e. folior[um] meze reon partes. x. carnis citonioz elixator[um] in aceto zu chari tabarzet et vini an p[otes]t. lxx. tereniabi p[otes]t 40 aque costi ifusidios agarici p[otes]t. 30. olei almezereon partes. xij. dissoluatur zucharū et tereniabin i[de]n[ti]t aqua costi predicta et misceatur cum carne citonioruz de coquatur cum facilitate vsq[ue] ad mellis spissitudinem et inuoluatur puluis folioruz almezereon cum oleo iam dicto et p[re]ficiant oia. **C** Ego mirabilez i[de]n[ti]t ca su experientiam habui et est ut tollat bucco silvestris qui in nemorib[us] inuenit et scindat totus per ventre et sup renes liget educit enim mirabilis aquositatatem per vias vrine et cu[m] volumus amplius ipsum educere renouamus et hoc multotiens sum expertus.

Betonica.

C Educēta aquā curind. Radix hyreos. Kemeisir. Lucumer affinitus.

Anguenum arhamite.

Pillules.

Buffo: et ydrys
yndus
yndus

Bucco silvestris.

bufo
yndus
yndus

Tractatus Undecimus

Redix vitiis
silvestris.

Succ^o vñnee,

**Emplastrum
exiccatuum,**

Pulvis,

Pillule,

*Sic fortior vñne pñ
finitur rupes dñrct pñ
et apponit vñde*

CTollat etiā ex radice vitis silvestris ferētis vñaz
et coq̄tur decoctione pfecta in aq̄ et sumat ex ea cuz
vino pfecto cū aqua marina in potu. **E**nd idē aut̄
est vt tollat succus vñnee a duab^o partibus lib. vsq;
ad vñā et fit ex eo q̄ nascit in sterghlinijs addat sibi
aliquātulū pulueris sumiterre aut aq̄ decoctionis eius
et modicū zuchari rubei et ppinei. Solus ēt succus
sumptus a q̄rta parte lib. j. vsq; ad tres partes ideo
operat et facit detumescere vētri prie asclitez sumi
tur et floz squināti et piperis ana. terat subtilissime
cū aliquo aperituio calido aut cū vino subtili detur
ab aur. j. vsq; ad aur. ij. **E**mpl'm ēt exiccans ven
trē in hydropticis. **N**x. stercoris bouini q̄stitatē quā
vis et cū aceto boni vini et aq̄ cucurbite diu in mor
tario misceant et vētri applicet. **P**ulvis p̄ cōdi
mento in hydropticis et p̄ prie hypolarcha. **N**x. anisi
seniculi cuscute sgnāti. an. partē. j. cinamomi ptes.
ij. fiat pulvis: pōt aut̄ addi piper et spica. **P**illu
lis ēt his vrebamur q̄ sunt ex secretis Gal. **N**x. spi
ce inde et romane amboz. an. 3. ij. agarici: aristolo
gie: amomi: croci: eris vñti: epithimi: masticis: h̄ype
ricon: costi: camedreos oiu3 an. 3. ij. kerse. i. cinamo
mi sgnāti titimali oiu3 an. 3. ij. aloes. 3. viij. terant et
cribellent et pficianet cū aq̄ et fiat pillule dosis. 3. ij. cū
vino permixto. **E**st etiā vtile secretuz n̄ 3 Bale. scri
ptu3 caplo de oppilationibus splenis in fine.

Additiones.

CPlatearius narrat q̄ quedā vetula coxit in olla
succuz plan. ad medic. et dedit hydroptico de cā cali.
ad bibendum quotidie: et sic curatus fuit.

CIn hydroptici hypolarcha curavit inumerabileg
purgādo cū electuario facto in h̄uc modū: accipia
tur succi fructus cucumeris asinini tēpore diez ca
niculariū et ad solē sicceſ semper phyciēdo aquaz q̄
supernatato donec sicceſ: et tunc. **N**x. eiusdē succi sic

Ci. 3. j. bdelij. 3. j. masticis. 3. s. salisgēme. 3. ij. incorpo
rent simul t cū volueris dare forma pillulā vnā ad
moduz ciceris vel fabe t da in sero eunti dormitum
vnā solā t videbis mirabilr operari. Bent.

C Laplm. 5. De dolore epatis.

Esar quidē dolere pōt a cā intrinseca t extrin
seca. extrinseca vt percussio t casus intrinseca
vt vētositas t apostema vel hmōi. **C** Lū ergo do
lor est pp̄ter percussionē vel casuz: tunc sumat mu
mie. gra. j. t cū danic. ij. boliar me. t danic. j. croci cū
aqua solatri vel cassiefistu. detur in potu. naʒ appro
priate cōfert. **C** Ad dolores intraneos : betonica
bibita cū aq ɔfert. **C** Lerotuz ēt factū ex absinthio
cū oleo de alchāna ɔfert. **C** Oleū laurini qñ ex eo
cū vino odorifero bibit vsq; ad. 3. ij. ɔfert. **C** Idem
autē t gentiana facit qñ de ipsa bibitur vsq; ad. 3. ij.
C Idem etiā facit cortex grani lauri qñ cuž vino
odorifero bibit vsq; ad aur. j. **C** Et dixit Ras. au
ctoritate Gal. q̄ epar lupi exiccatū t tritū nimis si
ex eo bibat coclear. j. cū vino dulci v3 dolori epatis:
cuiuscūq; fuerit male cōplesione: q̄ in eo est pprie
tas cōueniens ei epati infirmo. **C** Si aut̄ apata ad
fint cauda equina empl̄ata t bibita multū pdest: in
quo casu ēt mastix multū pdest. **C** Ad apostemata
aut̄ dura epatis sicce cū subtiliatiuis multū cō
ferūt. **C** Ex expertis aut̄ nris ad frigida apostemata
epatis est flos sgnanti tritus cū prīsana si cum vi
no detur in potu. **C** Si autē dolor simpliciter sit a
causa frigida detur in potu a. 3. j. vsq; ad. 3. ij. epatis
leonis vt ēt vult Rasis cū vino. nā prima vice au
fert dolorē. **C** Ad dolorē quoq; epatis antiquum t
t hypocūdrioz sumat absinthium t ferueat cū vi
no postea illi vino addat oleū de alchāna vel oleuz
nucū t ex eo postea fiat fomentū cuž oleo de fisticis
hue de nucleis fisticoz vel etiā potetur: t loco eius

C A cā t p
cussionē

B etonica.
L erotum.
O leum laur
num.

G entiana.
Cortex gran
lauri.

Epar lupi.

Ab afate.
Cauda eqns
Dastix.
Ficus sicce.

Flos sgnati.

Epar leonis

Tractatus Duodecimus

Troctsei.

ponit oleum nucū cuz oleo de spica z tunc tollitur dolor epatis q est ppter grossiaz humiditatē. **T**roctsei vltimi cū qbus iā pluries ex assumptione vnius: dolorez sedavi. **R**e: reubarbari boni. 3. x. seminis apij: absinthij: assari. aii. 3. j. amigdalaz amaraz. 3. ij. s. fiant troctsei quoz quilz sit aut. j. dabā aut vnum ex eis mane z sero ante aurorā cum decoctione rez aliquaz ex his ex quibus sunt confecti.

C Additio.

Unquētum quo vtebatur Hale. pro puero suo mensu. xvij. ad duritiem epatis cū hystericia. **R**e: olei ros. 3. j. s. succi extremitatū abfin. olei nardini z masticini aii. 3. s. pul. extremitatū: squinanti: spodij cassie lignee: caude cabaline. aii. 3. ij. cere quantum sufficit: z fiat vnguētum quo vngatur epar cuz manu prius balneata in aceto z ad stomachū cum manu vnta in oleo masticino z curatus fuit puer.

Tractatus. 12. primi sermonis. De dispositionibz splenis z continent duo capitula.

C Cap. 1. De opillationibus z duritiebus splenis.

Alenus dixit q̄ facta ḡnitione hu-
moris in epate creatum est
Splen ut humorē melācolicuz superfluentē
attraheret ad seipm ppter. multas utilitates totius
corporis z mēbroz aliquoz: z q̄ sua grossitie pene-
trare nō posset ad splenē admisceret ipsuz natura cuz
subtili sanguine q̄ sua subtilitate ipm penetrabilem
facit: ex quo postea splen nutrit q̄re in decoctionē ip-
sius remanet molle sicut epar qd ex grossiori nutrit
sanguine sui decoctione remanet duz. aperte ergo
post tractatū de epate ponat tractatus de opillatio-
nibz splenis z durietibus ipsius p̄nter de eius dolos-
ribus. **E**t ad opillationē z durietē splenis p̄fert
confectio de amigdalais supradicta ca. de hystericia.

Confectio de
amigdalais,